

Vasfiye Qıpçaq

BALALAR İÇÜN

- Şiirler -

Istanbul 2004

Vasfiye Qıpçaq

BALALAR İÇÜN

Şiirler

İstanbul, 2004

Birinci Basqı
Ağustos 2004

Kırım Türkleri Kùltür ve Yardımlaşma Derneğı
Genel Merkezi Yayınları : 8
İstanbul Şubesi : 2

ISBN : 975-96488-6-5

İsteme Adresi :
Kırım Türkleri Kùltür ve Yardımlaşma Derneğı
İstanbul Şubesi

Dr. Ahmed İhsan Kırımlı
Kırım Tatar Türkleri Kùltür Evi
Akkoyunlu Sok. No: 52
34093 Çapa – İstanbul

Telefon : (212) 534 92 31
Belgegeçer : (212) 635 26 11
e-posta : istanbul@kirimdernegi.org

Yayınga azırlağanlar :

Metin redaksiyonu : Saim Osman Karahan
Bilgisayar tizimi : Özgür Karahan
Qapaq resimleri : Haluk Karahan

Ofset Hazırlık:
Hasret Matbaası - 0212 544 31 44

Bu kitap Melih Cilsim'niñ
maddiy yardımınen basılğandır.

Mehmet Cilsim hatırasına

Vasfiye Qıpçaq

Qırım'niñ namlı sanatçılarından Server Kakura ve Gülizar Bekirova ile Haziran 2004 Çatalca-İstanbul tepreçinde

Müellif aqqında

Vasfiye Qıpçaq günümüz Qırım'nıñ az sayıdaki şairelerinden biridir. 8 Mart günü, 1939 yılında, Qırım'da, Bahçe-saray rayonunun Çotqara köyünde doğdı.

Qorantası ile birlikte Qaçı özeninin boyundaki güzel köyünde, hayatının mutlu balalıq yıllarını yaşarken, Ekinci Dünya Savaşı başladı. Babası, vatanını Alman istilacılardan qorçalamaq için asker ketti. Ve bir daha, öz yurdu Qırım'ğa qayıtp olamadı, uzaqlarda bir yerde şehit tüşti.

1944 senesiniñ 18 Mayıs gecesinde, Vasfiye Qıpçaq anası ve eki qardaşinen birlikte qırımtatar sürgünleriniñ qafilesine qoşuldılar. Uzun ve eziyetli bir yolculıqtan soñra Özbekistan'ğa, Buhara eliniñ Narpay sovhozına barıp tüştiler.

Ana, pamuq tarlalarında çalıştı, balalar özbek mekteplerinde Özbekçe ve Rusça oquv kördiler. Vasfiye başarılı bir öğrenci edi. Eki senelik bir hemşirelik mektebini, soñra öğretmenlik teknikumunu bitirdi. Daa soñra da, Taşkent'te Devlet Üniversitetiniñ Özbek Tili ve Edebiyatı fakültetinden mezun oldı. Özbekistan'da ve Qırğızistan'da öğretmenlikte çalıştı.

Edebiyatqa avesli edi. İlk şiirlerini Özbek tilinde yazıp başladı. Lâkin o yıllarda Qırımtatar milliy areketi ket kete küçlene ve halqımız öz tili ve medeniyetine sarılmağa, Ana-

vatan Qırım'ğa qaytuv içün azırlanmağa qoyulğan edi. Vasfiye Qıpçaq endi, qıyın kelse de, qırımtatarca yazmağa tırıştı. 1985 senesinden başlap şiirleri "Yıldız" jurnalı ve "Lenin Bayrağı" gazetesinde basıldı.

1988 senesi Vasfiye Qıpçaq Vatanğa kaytıp keldi ve doğğan yeri, Çotqara köyüne yerleşti. Mektepte çalıştı. Daa soñra emekli olıp, qızı ve torunlarinen birlikte Bahçesaray'ğa yerleşti. Cemiyet işlerinde faal rol alıp, yazı işlerine daa köp vaqıt ayırıp, jurnal ve gazetelerge şiirler ve haber makaleleri yazıp başladı.

Birçok şiirleri balalarğa bağışlanğandır. Bunlarda balalarğa ahlâq, terbiye, tabiat sevgisi, çalışma meraqı, arqadaşlıq, merametlik kibi yahşı duyğular aşlay. Pek çok bala onıñ şiirlerinnen östi. Bunlardan "Top" ve "Turnalar" şiirlerinin sözlerine, Özbekistan ve Ukrayina ile Qırım'da nam qazanğan istidatlı bestekâr Server Kakura, balalar için türküler besteledi.

Büyükler içün yazğan şiirlerinde vatan sevgisi ve asreti, tabiat aşqı, qırımtatar tiline bağlılık, insanlar arasında muabbet ve yardımlaşma mevzularını qayta qayta işley.

Şaireniñ şiirlerini ilk olaraq, küçük te olsa, bir saylama eserler cıyıntıǵı halinde basmaq ve halqımıznıñ yararına sunmaq, İstanbul Qırım Türkleri Kültür ve Yardımlaşma Derneği'mizge nasip oldı. Ekinci şiirler cıyıntıǵı ise, balalar içün yazılğan şiirlerni içine alğan eliñizdeki bu kitaptır. Vasfiye Qıpçaq hanımğa bundan soñraki ömründe de saǵlıq ti-lep daa nice qıymetli bediiy eserler yazmasını bekleyemiz.

İstanbul Qırım Türkleri Kültür ve Yardımlaşma Derneǵi.

I. VATANIMIZ - CANIMIZ

VATANIM BAR

Vatan, saña teşekkür !
Ösemiz sende, cesür.
Doğru yolnen adımlap,
Dünyağa oldıq meşur.

Yaşa benim Vatanım, Vatanım - ańım !
Vatanım bar, bahtım bar, şüretim - şanım.

Bersek eger elge-el,
Tınç yaşar bizim zaman,
Yurt olur qaviy temel,
Teprenmez bu tınç cihan.

Yaşa benim Vatanım, Vatanım - ańım !
Vatanım bar, bahtım bar, şüretim şanım.

KIÇKENE RESSAM

Össem, ressam olacağım,
Soñ çoq şeyler sızacağım:
Tavlarını em bağlarını,
Bayır, özen, dağlarını,
Şu dağlarda özimnen
Oynağan dostlarımı.

Soñ sızarım otlarını,
Cügenlengen atlarını;
Kelişmese bozarım,
Kelişkenin boyarım.
Sızğanımnıñ adını
“Vatanım” dep qoyarım.

MENİM KÖYİM

Aqa köyniñ içinden
Qaçı özeni,
Özenlerniñ içinde
Eñ güzeli.

Ay-Petr'den suv ketire,
Boldırıp-talıp.
Etrafta bağ östire,
Suvğa toydırıp.

Güzel yer Qaçı boyı,
Tanış mı sizge ?
Masaldayın er yeri,
Keliñiz bizge.

Qaçı boyında kezip,
Çoq zevq alırsız.
Bu yerlerni begenip
Siz de qalırsız.

QIRIM ŞEERLERİ

Eski Qırım eski mi ?
Niçün aysa adı şay ?
Adı bu. Bilesiñ mi,
Özi yañara, yaşnay.

Canköy şeeri evelden
"Cañı köy" olğan eken.
Köyni halqı begengen,
Soñ şeerge çevirgen.

Bir zamanda, pencere
Evniñ közi degilken,
"Közli ev"li bu yerge,
Kızlev dep ad berilgen.

Saray qurıp, bağ ekip,
Han oğlu bir yurt qurğan.
Adı özünen kelip,
Bağçasaray şay doğğan.

DEÑİZ YALISI

Küneş töpede,
Deñiz üstünde.
Cim-cim ciltiray
Yaşlar suv tübinde.

Quşlar töpede,
Deñiz üstünde.
Sayması qıyın,
Çoq olar kökte.

Yalday gemiler,
Yalıda - bizler.
Qumda oynaymız,
Suvda yaldaymız.

Ne şirin deñiz,
Bu Qara-deñiz !
Mında öskenler
Baba-dedemiz.

II. YAŞAMAQNI ÖGRENEM

MENİM ANAM

Menim anam ocapçe,
Balalara ders bere.
Öz ana tilimizde
Söz etmege öğret.

Tahtağa yaza bornen,
Yazdıra defterlerge.
"Vatan", "Ana" sözlerin
Yaş nesilge siñdire.

ANAM POŞTACI

Menim anam poştacı,
İşkir mektup taşuvıcı.
Çantası tolı haber,
Qat-qat gazeteler.
Sabadan yolğa çıqa,
Quvanıp qapı qaqa.

- Ketirdim taze haber !
- Dostuñdan mektüp, Ayder !
- Çıqıp, mına baqıñız,
Avaleni (pasılkanı) alıñız !
- Fatma, Fera'ğa "Yıldız",
Baştan başqa oqıñız !

Anam şöyle poştacı,
Hoş haber darqatuvcı.
Anamnı el alğışlay,
Küler yüznen qarşılay.

BİTAMIZ

Saat, tañ atmay ura.
Eñ birinci kim tura ?
Közliq taqa, cıyıştıra,
Soba yaqa, ev qızdıra.
Kim yapa bu işlerni,
Ya bu evde cin bar mı ?

Biz bilemiz, biz bilemiz,
Er kün onı köremiz.
Tapmacanı taparmız,
Bu bizlerniñ bitamız.

Aşlar pişe, çay qaynay,
Başımıznı kim sıypay ?
Damlı sofra kim donata ?
Soñ bizlerni uyanta ?
Qana kene aytıñız,
Kimdir bu, tez tapıñız.

Biz bilemiz, biz bilemiz,
Er kün onı köremiz.
Tapmacanı taparmız,
Bu bizlerniñ bitamız.

ARQADAŞLARIM

Bağçamıznın erkesi
Ayşe, Elmaz ekisi,
Egiz kibi arqadaş,
Bu eki tâtâ-qardaş.

Kim tanımay **Asan'** nı,
Küç tolı, şişmannı.
Biraz şöha adeti
Lâkin çoq merametli.
De qoyançıq, de quşçıq,
De qaşqır, de tilkişik
Olup körine bizge,
Bağçada şö **Akimçik**.
Uzun qulak tavşanğa
Oşap Akim sekire,
Em erkezni küldire,
Em özini sevdire.

Çoq şey bilmege qıza,
Şiir, oyun, yırlarğa,
Lafazan qız bu **Feza**,
Numune balalarğa.
Yañğış aytsañ tâzirler,
Söziñe söz azirler.
O bağçanıñ ğururı,
Yalanı yoq, pek doĝrı.

Bayram küñge **Mavile**,
Bir talay şey öĝrendi.
Ortaĝa çıqacakta,
Aytmaycam dep çekildi.
Anasını körĝen soñ,
Bilmem niçün erişti.
Şu küñden başlap anca,
Tabiatı deñiştı.

Kamzollı kölmek kiyse,
Qırımlı yigit **İlyas**,
Aşıq Ümer bellersiz,
Qolına tuttırsañız saz.
Başında tatar qalpaq,
Belinde qızıl quşaq,
"Qaytarma" oynatıp,
Öziñ oña çetden baq.

BAHŞİŞ

8 Mart'ta bitama
Bağışladığ marama,
qardaşıma - oyuncaq,
anama -bir boyuncaq.

Maramanı yapındı,
bitama pek yaraştı.
Qardaşçığım quvandı,
oyuncaqnen oynadı.

Anam boyuncaqni taqtı,
külip küzgüğe baqtı.
Gül de berdim özümnden,
barıp öptim yüzündən.

ANAM DEDİ, AĞLAMA

Çapıp keldim anama,
başladım ağlamağa.
Anam dedi : - Ağlama,
pişer şimdi qatlama.

Dedim : - Mende sabır yoq,
beklemege kerek çoq.
Çapıp kettim alama,
alam pişirgen sarma.

Sarma pek sevgen aşım,
Toqtap qaldı közyaşım.
Kene çıqtım azbarğa,
qoşuldım balalarağa.

Yuvarlandıq toyğance,
quvalaştıq tutğance.
Oynap keldim azbardan,
laf eşittim babamdan.

Pişken deste qatlama,
oturdıq aşamağa.

ÜYLELİK

Ana yoq, baba evde.
Ne aşaycaq üylede ?
Tâtâ ve oğlan qardaş
Azırladı emen aş.

Qonanı donattılar,
Babanı oturtılar.
Turşı, ötmek ve turup
Aşadılar oturup.

Bir çette qartop qalğan,
Tavada unutilğan.
Anası kelip qaldı,
Körıp qonağa saldı.

Qartop aşalıp bitti,
Üyle mına şay ötti.
Çay içildi soñından,
Qızılçiq tatlısınan.

ÇOQRAQ SUVI

Zöre'çik suvğa ketti,
Çoqraq yanına ketti.
Suv aqa aqrın-aqrın.
Çoqrakniñ suvı salqın.
Qopqa tolı suv aldı
Kelgence, yarı qaldı.
Qalğan suvğa toydılar.
Meşepege qoydılar,
Daa qaldı bir kere
İçmek içün Zöre'ge.

EKİSİ DE BALA DA ...

- "Baba, aytiñ Ava'ğa,
Tiyebermesin maña.
Tutsam, saçın tellerim,
Bir qaldırmay üzerim !"

Baba bu lafqa şaştı,
Soñ yavaştan añlattı :

- "Sen ağasıñ, o qardaş,
Senden eki kere yaş.
O sevip, seni tarta,
Qolçıqların uzata.

Kel yaqınca sarılsın,
Külümsesin, quvansın."

Em kerçekten şay oldı,
Ağa-qardaş sarılştı.
Dört yaşlı Abduraman
Bunu qörıp añladı.

Soñ eşittiler babanıñ
"- Bala olar", degenin.

Şundan soñ ağa-qardaş
Mabet-mabet oynarlar,
Biri büyük, biri yaş,
Ortada, oyuncaqlar.

YARDIM ETEM

Qız qardaşım kiçkene,
Adımlay dane-dane.
Daa bir yaşqa tolmay,
Sevseñ küle, ağlamay.

Ağlasa men köterem,
Resimlerini kösterem.
"Baq, deyim, bu makara,
Biri aq, biri qara."

Qâdâm.baq, aldana,
Anam körüp quvana.
Endi men altığa ketem,
Anama yardım etem.

ZÖREÇİK

Zöreçik'niñ elleri
İç te işten boşamay.
Sızğan nazik güllerni
Türli renklernen boyay.

Şu gülçiklerge baqıp
Yipek yipnen nağışlay.
Anasını quvantıp,
Bayram küni bağışlay.

Bayram küni ananıñ
Köklerge yete başı.
Zöre'niñ qazanğanı,
Anasınıñ alğışı.

ĞAFARÇIQ

Qomşu oğlu - Ğafarçiq.
Saba pek erte turar.
Ayağında çizmaçiq,
Qar kürey - temiz azbar.

Ğafar evde olğanda
O özine iş tapar.
Böyle işkir oğlan da,
Siz aytıñız, kimde bar.

AYŞE KETTİ BAZARĞA

Ayşe ketti babasinen bazarğa,
Evlerine bir talay şey almağa.
Anasına anterlik,
Bitasına şekerlik,
Babağa aldı qalpaq,
Qardaşlarına qolçaq,
Özüne tompuzlı fes,
Şaştı bu işke erkez.

YARDIMCILAR

Anasını acıp İffet,
Qardaşınen yardım ete.
Güllerge su qoysa Memet,
İffetçik tükânğa kete.

Azber-avle ter-temizcik.
Sııra çöplikni İffet.
Ateşte qaynay cezbecik,
Musafirni sıylay Memet.

Tabanlarını ya kim yuva ?
Memet ya da İffet, ebet.
Yardımnı ana pek duya,
Anâ, şay İffet, Memet.

OCAQ

Yan ocağım, yan, yan, yan !
Atayata yañı tan.
Bizge sıcaq bağışla,
Küler yüznen qarşıla.

Yanmasañ ev suvuycaq,
Qopqada suv buzlaycaq.
Qar irimez, sıcaqsız,
Sıcaq olmaz ocaqsız.

Yan ocağım, yan, yan, yan !
Aydın olıp kelsin tañ.
Yanmay qalsa ocağım
Men üşüp qalacağım.

Yanıp tursa ocaqlar,
Quşqa tolar saçaklar.
Evlerden çıqsın tütün,
Sıcaqnen ömür bütün.

SAVUTLAR SEDASI

Tanıy meni er asqan,
İsmimdir **qara-qazan**.
Aç qalmasın dep halqım,
Ateşte yana canım.

Çömiç-niñ işi qolay,
Aşçı qolında oynay.
Azir aşnı boşata,
Qoldan-qolğa uzata.

Qaşıq-niñ yolu başqa,
Bata suvuğan aşqa,
Üfüreler çetinden,
Buvı çıqa içinden.

Çaynik kele soñundan,
Tolı ağzı-burnundan,
Filcanlarğa ege baş,
Sümeginden töke yaş.

Er birsine qatlana
Qartayğan ğarip **qona**.
Çaresi yoq, dayanmay,
Tökülse sım-sıcaq çay.

Suv taşıyıcı **meşepə**
Tıncıp turmay bir yerde.
Qolın tirep belinə,
Hizmet ete evinə.

Teni qırmızı cezden,
Beli ince kelişken.
Bu - **gügüm** dep aytarsız,
Eğer soralsa sizden.

Saplı, kiçkene **cezve**,
İçinde qave pişə.
İnsanlarğa baş ege,
Musafir kelse, seve.

Bir tarafında qulaq,
Rafçıqta tura **bardağ**,
Pişirilgen topraqdan,
Şay bir savut yapılğan.

Qoşlaq deməq qoş qulaq
Degen sözden alınğan.
Tutmaq içün belindən
Qoş qulaqlar qoyılğan.

Çamaşır yuva **legen**,
Urbalar pek kirlengen.
Sabınlı suv köpürdi,
Legende temiz oldu.

Tos-tomalaq qursağım,
Kuman-dır benim adım.
Qol çayqay mende erkez,
Sürtmege kele yüzbez.

Süzip alam lakşanı,
Qasıqbaş, tataraşnı,
Qırq teşikli **kevgir**-im,
İnsanlarğa keregim.

Qoltavalar-nın canı
Sıcaq ateşke çıday.
İçinde qaynay qanı,
Çiberekler çırılday.

Tepsilerge qonamız,
Çay, qavelerge tolamız.
Bizim adımız **filcan**,
İçip raatlana can.

Eñ balaban elek men,
 Elek degil, **çeltek** men.
 Arpa, boğday eleyim,
 Çöplikten temizleyim.

Bu **avan** dep yüreler,
 Tüygüç sapnen tüyeler,
 Ses çıqaram taq-taq-taq,
 Kel isteseñ, tüyüp baq.

Burnımdan suv sepile,
 Yağmur kibi **fiskiye**,
 Adım şay benim çünki,
 Fide suvarğan fiski.

Aletlerni adamlar
 Özleri yaratqanlar.
 Şunıñ içün er alet
 Azir etmege hizmet.

ÖTMEK

Tüşse ötmek parçası,
Onı alıp öpmeli.
Bu Allah'ın nimeti,
Oña ürmek etmeli.

Ağır onıñ zameti.
Köyliniñ - bel hızmeti,
Qara yer bereketi,
Çoqluqnıñ qol quveti.

Ötmek - rızq, ötmek - nimet,
Ötmek - bu hayat demek.
Ötmeknen yaşay dünya,
Horlağan, işler günah.

MEN TİKİCİM

Tikiş tikip ögrendim,
Bir anterlik uydurdım.
Kökrekten tar bürmeli,
Qabarıq, keñ yeñleri.
Etegi uzun, cayıq,
Qoqlama tamam lâyıq.
Ütüledim, qatladım,
Dolabıma saqladım.
Şimdi tikem oña fes,
Kiyer kelgende Navrez.
Fesine tikem tompuz,
Qoqlam dülber, qara köz.

ATIM TALDAN

Atım taldan,
Kestim tavdan.
Minip çapam,
Yol çañğitam.

Bu atçıqnı
Ta evelden
Qart dedemler
Mingen ekenler.

Kerçek attay
Telbevlegen,
Endi bizge
Tiygen cügen.

Men de össem
Telbevlerim,
Özim yeker
Em minerim.

Şimdi atım
Tav talından.
Qana dostım,
Yet artımdan !

TAL ATIM

Çuv, çuv, urdım bir qamçı,
Tal atıma, çapsın dep.
Quvurcıq quyuq ucu,
Kökke sekire kişnep.

Tal atıma oturam,
Onen çapa, bolduram.
Baylap qoyam qazıqqa,
Soñ ot bere suvaram.

SALINCAQ

Qurdıq biz bir salıncaq,
Balalar sallanacaq.
Bir, eki, üç ! Bir, eki, üç !
Qorqma, sen yüksəkke uç !

Şimdi Zöre'ge nevbət,
Sallanacaq soñ Memet.
Bir, eki, üç ! Bir, eki, üç !
Toqta Ramazan, sen tüş !

Kel endi Riza, sallan,
Soñ sallanacaq Osman.
Daa nevbette çoqlar :
Seydamet, Ayşe, Settar, ...

Bir, eki, üç ! Bir, eki, üç !
Yeter, bugün toqtayırq,
Evimizge qaytayık.
Yarın kene kelirmiz,
Ep salıncaq tepermiz.

TOP

Ursañ topçıqını yerge
Qalqıp kökke sekire.
Top-top ete, erişe,
Qaytıp elime tüşe.

Bar küçnen ursam yerge,
Sekirip çetke kete.
Atsam yavaştan yavaş,
Yoqtır iç ondan yuvaş.

Bazıda qaçıp kete,
Artından barıp yetem.
Oplap-oplap oynayım,
Bu oyunğa toymayım.

DOQTOR ÇAĞIRDIM

- "Alo ! Alo ! Doqtor mı ?
Aytınız, Tez Yardım mı ?
Qoqlağığım pek hasta,
Töşekke tüşip yata.

Yazınız, adı Arzı,
Soyadı da bar, Qoqla.
Üç künden soñ Arzı'mız
Üç yaşını toldıra.

Şay men doqtor çağırdım,
Qoqla'çıqnı baqtırdım.
Endi yerge koymayım,
Suvuq olsa, ırmayım.

SEYİR

Biz seyirge çıqamız,
Qır çeçegi cıyamız.
Otlar üstünde oynap
Saf avağa toyamız.

Terbiyeci apteme,
Baqıp türkü aytamız.
Başımızğa gülçember
Taqıp evge qaytamız.

YILBAŞ

Yılbaş, Yılbaş, Yıl başı !
Qaçtır Yılbaş'ının yaşı ?
Bar mı onun ev-barqı ?
Nedir aşğan aş ?

Onun yaşı milyondır,
Evi, dağlar, ormandır.
O dünyanı aylana,
Balalarını oylana.

Bütün yaz yuqlap yata,
Yıl başta kene qayta.
Pek çox işlər başarıp,
Kele bir yaş yaşarıp.

AYAZ-BABA

Keldi kartbaba Ayaz,
Üstü-başı bembeyaz.
Qardan ağarğan başı,
Qarlanğan kirpik-qası.

Tonı tikilgen qardan,
Çızmaları taş-buzdan.
Qolçağında qar nağış,
Çuvalı tolı bağış.

Ayaz-Baba bugünge
Yañı yılını ketirdi.
Çuvalında barını
Bizlerge bölip ketti.

SUAL VE CEVAP

Anam, sorasam sizden
Deysiz, Ay kündüz yuqlay.
Desem,yapına nenen,
Deysiz, kün nuri qaplay.

Aytıñız, kün çıqqanda,
Ay saqlana, ne sebep ?
Ay ise tañ atqanda,
Qavğalı mı ? Ber cevap.

Ay'nen Küneş körüşmey,
Sanki dersiñ dünya tar.
Buña aqıl yetişmey,
Arada bir sır mı bar ?

Anam dey : - Ey, evlâdım,
Ne çoq soray beresiñ !
Kel endi yuqlatayım,
Össeñ okup bilersiñ.

III - МЕКТЕПKE КЕТЕМ

BEDEN TERBİYESİ

Sabaları erte turarım,
Beden terbiyesi yaparım.
Çapam oñğa ve solğa,
Küç berem ayaq-qolğa.

Birden üç-dört yastıqnı
Yerden alıp taşlayım,
Beş kilo ağırlıqnı
Bir qolımnen sallayım.

Uzanam yerge yatıp,
Birden turam atılıp,
Bar kevdemnen burulam,
Tap divarğa urulam.

Soñ çapam çeşme betke,
Aşıqam tez mektepke.
Salqın suvdan qorqmayım,
Men iç hasta olmayım.

Sağlıq nedir ? Oylap tap,
Beden terbiyesi yap.

QOQLA-TALEBE

Set üstüne oturtttım
Qoqlamrı - Abibe'ni.
Arıflerni öğrettim :
"A, be, ve, ge, ye, de"ni.

Sen de bunı öğren, dep,
Mışıqı da oturtttım.
Qoqlama men ders berip,
Özim ocapçe oldım.

Tıřta köpek avulday,
Keder ete, yazdırmay.
Çıqıp onı qapattım,
Derstemiz dep ańlattım.

Yazmasa da, Abibe,
Derste yahşı oturdı.
Terbiyeli talebe,
İşareti "beş" oldı.

MEN SAYMAĞA ÖĞRENDİM

Men saymağa öğrendim,
Ne körsem, sayam kendim.
Rəqəmlərni aňlayım,
Birni beşke bağlayım.

Sayam kaç dənə yastıq,
Qonada bar kaç qaşlıq,
Sayam tırnaqlarımni,
Sayam parmaqlarımni.

Baş-parmağım - birinci,
Körsetkiçi - ikinci,
Ortancısı ortada,
Adsız parmaq - yanında.

Eñ küçüğü - çinatıy,
Aytrıñ, onı kim bilmey ?

BALALARNIN NİYETİ

Mina neler tüşüne
Ayder, Zeynep, Momine :
- "Ösip büyüsem eger,
Qoy baqarım", dey Ayder.

Daa kiçkene Zeynep
Ekim olacaq eken.
Balalara maqtanıp
O, bir kün şay degen.

Qanı oynaq Momine
Türlü oyun köstere.
Artistim, dey özine,
Yırlay, oynay, küldire.

Ayder, Zeynep , Momine
Hızmet etse iline
Qazanırlar.ulu nam,
Yahşı niyet - yarı mal.

OLMASA ...

Trampetten ses çıqmaz,
Ağaç saplar olmasa.
Truba özi bağırmas,
Üfürgeni olmasa.

Ateş özince yanmaz,
Eger sernik olmasa.
Adam ürmet qazanmaz,
Dostları çoq olmasa.

Çöl dülberlikke oñmaz,
Qartal uçıp qonmasa.
Ambar aşıqqqa toymaz,
Tarla suvğa toymasa.

Yapqan işiñ ne kerek,
Ondan fayda olmasa ?
Güzellikten ne fayda,
Terbiyeli olmasañ ?

TÂZİRİNİŇ TESİRİ

Yahşı oquğan bala
Oyungā pek aldangān,
Farqlamağan da attā.
Mina soñı ne olğan.

Mektebine keçikip
Bara eken kimerde.
Vazifeni becermey,
Qızara eken derste.

Saba beden terbiye
Etmege de erine.
Suv eline ya tiye,
Ya da yetmey betine.

Üstündeki urbalar
Kirden qatqan, lekeli,
Balalargā duyula,
Perşan olğanı belli.

Fırçı körmey bir tişi,
Top tepmek bilgen işi.
Şundan tişler sapsarı,
Cırtıq ayaqqapları.

Alğanı tek "eki", "üç",
Añlap başlay dersni küç.
Dayanalmay balalar
Ortağa çıqardılar.

Onıñ bu qılıqların
Körsetip qızarttılar.
Dediler : "Sarı tişin,
Nedir bu yapqanlarıñ ?

Üst-başıña bir baq,
Kir-sasıq eki qulaq.
Ne tüymeñ bar, ne baviñ,
Sökülip yata avıñ.

Şu künden bu balanı
Bir tüşünce qapladı.
Böyle tâzir alğanı
Qabaatini aqladı.

Şu birkaç kün içinde
Deñişme bar işinde,
Tişler beyaz körüne,
Tüyme mingen yerine.

Ayaqqaplar tertemiz.
Şaşa bu işke erkez.
Tikilgen ştan avı,
Bütün, potüknüñ bavı.

Mına saña bir oğlan
Sınıfta peyda olğan.
Endi "dört", "beş" te ala,
Eşite tek "maşalla".

Bu balanıñ adını
Sizler tapıp qoyıñız.
Şöylelernñ payını,
Eksigin şay coyıñız.

ELİFBE KİTABIMIZ

Ne qadar yahşı şey bu,
Ana tiliñni bilmek !
"Ana", "Vatan", "Ocam" dep
Çururlanıp tik yürmek !

Bilimge ilk adım
Elifbeden başlana.
Oquv, yazuv, aveslik,
Şu kitaptan aşılana.

Bizim ana tilimiz
Keñ manalı, uludur.
Şu til ile neslimiz
Alimlerge toludur.

Elifbe kitabımın
Taşlağım kelmey qoldan.
Unutsan bir arf, sözni,
Tapam men şu kitaptan.

Gaspıralı atamız
Birlik, birlik dep ketken.
Asıl ilim-bilimni
Elifbedir ögretken.

SAĞ OLİÑ, OCAPÇEM !

Men endi erte turam,
Mektebime aşıqam.
Ocapçemiz şay yahşı,
Bir gecede sağınam.

Ocapçemiz ders bere
Ariflerni ögrete.
Öz ana tilimizni
Qalbimizge siñdire.

Birer birer sızıp biz
Ariflerni yapamız.
Ariflerden söz tizip
“Vatan” sözün yazamız.

“A” arfinden başladıq,
“Z”e arfine ulaştıq.
Sağ ol endi Elifbe,
Sağ olıñ Naciye ocapçe !

OCAMA

Ocam, sizge bereyim
Quçaq tolı güldeste.
Men şunu da söyleyim,
Solmaz bu güller iç te.

Öğrettiñiz, öğrendim,
Bilgini siz berdiñiz.
Derste ilim alğanda
Qalpke siñgen ediñiz.

Sizin er bir dersiniz
Açmağan gonce eken.
"Oku !" degen söziñiz
Kelecekke gül eken.

Bu yazğan şiirimde
Çin sözlerimni tizdim.
İlim-fen mektebinde
Solmaycaq güller üzdim.

IV - KEL, YIRLAYIQ EM OYNAYIQ

KEL YIRLAYIQ !

Uyandım tatlı sestən,
Bülbül yırlay, bülbülce.
Kel, biz de bir yürekten
Yırlayiq, özimizce !

Öyle yırlayiq, bizni
Dostlarımız diñlesin,
Eşitip sesimizi
Bülbüller dep bellesin.

KEL, OYNAYIQ !

Maña baqıp külmeñiz,
Oynamağa tüseceğim.
Siz eger bilmeseniz,
Men oynap köstereceğim.

“Ağır ava”, “Qaytarma”,
Oynarım em “Tım-tım”ğa.
Siz de tüşiñ ortağa,
Oynayıq bir “Dört qız”ğa.

ÇALĞI ALETLERİ

"Qiyqıl, qiyqıl" **Kemane**,
Telleri dane-dane.
Tiyseñ canlana teli,
Caynıñ bükülse beli.

Alsa usta qolina,
Quvana çontıq **Zurna**.
Sesi yürek teprete,
Uzaq-uzaqqa yete.

Aşığım men **Qaval'**ğa,
Ğarip, dertli zavalğa.
Üstü teşik, çoq közli,
İñlevi tatlı, nazlı.

Oba-töpe qursağı,
Sarı cezden qalpağı,
Davul degen adı bar,
Aşağan aşı çoqmar.

"Tampıl, tampıl" **Zil-dare**,
Ses qaydege fuqare.
Lâkin büyük qazançı -
Parağa tola içi.

QAVAL

Qolımda ağaç qaval,
Çal, qaval, gönlümüni al.
Sesiñden yer teprensın,
Ot-ölenler diñlesin.

Diñlesin gülli bağlar,
Seda bersin taş-dağlar.
Diñlep qaval sesini,
Halq aytsın ökesini.

Qavalım, sen şay ohşap,
Sesiñnen dertni boşat.
Yürek boşap ağlasın,
Çam bizde yer tapmasın.

V - ÖSÜMLÜKLER, ÇEÇEKLER

TEREKLER

Oturtnız terekler,
Olar halqqa kerekler.
Össin özen qoynında,
Össinler yol boyında.

Terek össe, yel esse,
Küçlü yellerni kese.
Sıcaqını, nurnı qararlay,
Salqını bizni qorçalay.

Baarde aça çeçek,
Yazda salqını kerek,
Küzde -yemiş, bereket,
Qışta - odundur terek.

Oturtayıq terekler,
Terekler bek kerekler.

NARAT

Narat, ormanda doğğan,
Ormanda evi.
Bir kün pek suvuq olğan,
Avası, yeli.

Naratçık pek üşügen
Böyle avadan.
Şunıñ 'çün o tiktirgen
Yeşilden qaftan.

Şundan soñ iç qorqmağan,
Sıcaq-suvuqtan.
Ne baar, ne küz, ne yazdan,
Ne buzlı qıştan.

VIŞNE TEREĞİ

Kübre qoydık, suv töktik,
Bir tereçik oturttık.
Baarde terek tutti,
Boyu bizlerge yetti.
Yazda yem-yeşil yapraq
Çıqardı birqaç pıtaq.
Mına o, dört yıldan soñ
Bereket berdi bir oñ.
Maşalla yemişine,
Qırmızı vişnesine.

AQBARDAQ

Aqbardaqlar açıldı,
Mis qoqular saçıldı.
Renki sütkə çayılğan,
Bardaçıqqa qoyılğan.

Çıqqan yerniñ túbünden,
Soğançıqlar içinden ;
Göñüller eglencesi,
İlkbahar habercisi.

Üziñiz yuqarından,
Qurumasın tamırdan.
Olmasañız muqayıt,
Açmaz o başqa vaqıt.

MAMATEKE

Mamatekeçik -
Sarı gonçeçik.
Össe ağara,
Yeñgil anterçik.

Yelçik üfüre,
Ap-aq köpüre,
Yelge o köne,
Tögereklene.

Üzmege yetmey,
Yerge töküle.

MELEVŞE

Melevşem, mor melevşem,
Seni ziyade sevem.
Öziñ nazik, tüsiñ toq,
Saña yeter çeçek yoq.

Tüsiñden aylanayım,
Qoqlap-qoqlap toyayım.
İnce beliñ teprene,
Kökke, künge termile.

Emip küneş nurını
Yaraştırdıñ Qırım'ını.
Açsañ, tabiat küle,
Ğam kete, şenlik kele.

AQŞAMSEFA

Kün boyı o çırmama,
Aqşam üstü uyana.
Kiyine allı-güllü,
Közge güzel körümlü.

Çeçegi dane-dane,
Er tübi bir efsane.
Açılsa, sayısı çoq,
Sabağace, birsi yoq.

Bizge bere hoş sefa
Acayip aqşamsefa.

NARGÖZ

Er tüpçikte birqaç köz,
Açtı azbarda nargöz.
Tepsiçiklerge beñzey,
Bizge küneş kerek, dey.

Yapraqları tik saqal,
Özi sanki portaqaal.
Kiçkene ola boyı,
Tüsi sarı qop-qoyı.

Talap etmey çoq zamet,
Qalbi tolı merhamet.
Yaznen aç, erinmey,
Küzde bile tökülmey.

Saar çıqını yuta,
Belini qattı tuta.
Portaqaal tös nargözim,
Tiymesin saña közim. !

SUSAM

Adım biliñiz, Susam,
Yaprağım tutam-tutam.
Çeçek açam er türlü,
Mor, beyaz em gülgüli.

Çoq balalım, gonceлим,
Uççıqlarım bürmeli.
Qoqum yok, lâkin dülber
Üstimde yipek anter.

Kötereler qollarda,
Tantana, bayramlarda.
Daa bir adım belli,
Deyler, bu - Tınçlıq güli.

YERİLĞAN

Tüsi mor, erik degil,
Boyı bar, terek degil.
Salqım-salqım çeçegi,
Qoqulu, yüzüm degil.

Adı onıñ yerilğan,
Sanki mörekep yutqan.
Çeçek aça baarde,
Deñismey iç rengi de.

Çeçeginin ömrü az,
Aça kelmez evel, yaz.
Kirmey közine yuqu,
Etrafqa saça qoku.

Yıl boyı qoqu toplay,
Yürek bağrında saqlay.
İlk baar yetip kele,
Etrafqa qoku sepe.

KÜNTABAQ

Künge baqıp aylana,
Şamar yapraq küntabaq.
Küntabakka baylana,
Calpaq, altın bir tabaq.

Küntabakniñ qoynında
Arpaçıqlar tolı aş.
Uzun saplar boynında
Zornen tura ağır baş.

Danesi tiyse tişke,
İş yapmağa yol qoymay.
Başı oşay küneşke,
Üzmege közim qıymay.

BİBER

Bir kün baqsam, ağarğan,
Bir kün baqsam, sararğan.
Bugün endi uzağan,
Boyğa ketken, qızarğan.

Tişledim, til quvurdı,
Çaynadım, ağuv tatıy.
Üzdim, anam qavurdı,
Vay, bir güzel qoqudı.

Sapçığından köterdim,
Qabuğını arçıdım,
Ötmeknen qoşıp qaptım,
Adını, aşap taptım.

Bu ne ? Siz de bildiñiz,
Ne aşadım, duyduñız.
Bu - ösken sarı biber,
Adı, çırayı dülber.

HIYAR

Sıra sıra hıyarlar,
Sıralaşıp turalar.
Yem-yeşil urbaları,
Bürtükli yapraqları.

Yaprağı kertik kertik,
Örkeni burma-mıyıq.
Hıyar faydalı sebze,
Pek gerekli er evge.

MANTAR

Mantarlar appaq, calpaq,
Başına kiyer qalpaq.
Kök güdürdese yete,
Yağmurnen öse kete.

Tavda terek түbünde,
Qır, bayırlar üstünde,
Köterile qalpağı,
Yoqtır pıtaq, yapağı.

Mantarlarını qavursañ,
Qozı eti belleyceksin.
Lâkin yerden suvursañ,
Zeersiz mi, bileceksin.

CHAPTER

CHAPTER 1
THEORY OF THE
EARTH AND ITS
HISTORY

CHAPTER 2
THE EARTH'S
STRUCTURE AND
COMPOSITION

CHAPTER 3
THE EARTH'S
MOVEMENTS AND
THEir EFFECTS

VI - AYVANLAR VE QUŞLAR

KÖPEK VE TOP

Köpeçigim qara köz,
Akılı bar, diñley söz.
"Ma ! Ma !" desem, çapqalay,
Quyruçığı oynaqlay.

Kemik bersem töpeden
İle ala elimden.
Tayaq atsam uzaqqa,
Alıp kele şu dakika.

Topım tüşse, quvalay,
Amma ağzına sığmay.
O top artından çapa,
Tiygeninen top qaça.

Qara közlim iç tınmay,
Toqtamayıp top oynay.

AQTABAN

Yol qapımız mandallı,
İçerden kilt asuvlı.
Azbarda tek Aqtaban,
Bir özi, baylı qalğan.

Baqıñız o ne yapqan :
Baylı qalğan Aqtaban
Yipini tişlep üzgen ;
Yanğız yatıp o bezgen.

Yerde yatqan qoqlanıñ
Üzgen ayaklarını,
Çul-çuburnı parçalap,
Qoyğan çetke obalap.

Babamnıñ pötükleri
Yeq bir yerde, saqlağan.
Ap-aq suv köpükleri,
Anda sabun taşlağan.

Tökken çöplik qopqasın,
Eşken kömür obasın,
Üsti-başı bulanğan,
Soñ, yerge yuvarlanğan.

Biz bu işke pek şaştıq,
Çeşmeden su aqızdıq.
Üstün-başın sabunlap,
Aqtaban'ını ağarttık.

Azbarnı cıyıştırdıq,
Yoq şeylerni qıdırdıq.
Aqıp ketti köpükler,
Andan çıqtı potükler.

Adı Aq, işi qara,
Aqtaban pek yaş daa.
Össe aqılı yeter,
Aqnen qaranı biler.

AĞRIYAN ÇÖZÜLÜŞÜ

Çayın suyu ağrıyan
Çayın suyu ağrıyan
Ağrıyan suyu ağrıyan
Çayın suyu ağrıyan

Çayın suyu ağrıyan
Çayın suyu ağrıyan
Ağrıyan suyu ağrıyan
Çayın suyu ağrıyan

Çayın suyu ağrıyan
Çayın suyu ağrıyan
Ağrıyan suyu ağrıyan
Çayın suyu ağrıyan

Çayın suyu ağrıyan
Çayın suyu ağrıyan
Ağrıyan suyu ağrıyan
Çayın suyu ağrıyan

İŞKİR EÇKİ

Eçkiçikke tıncılıq yoq,
Yapacaq işi pek çoq.
Me-me-me dey ulağı,
Pek açıqqan kursağı.
Emize tohtap onı,
Kirli ulağın tonı.
Daa suvğa tüşecek,
Özençikten keçecek.
Soñ ot otlap toymalı,
Sütke tolı qaytmalı.

ULAÇIK

Sekirikley ulaçiq,
Qara baş, aq qulaçiq.
"Me, me, me, me !" qıçıra,
Anasını qıdırı.

Aldım onı qolıma,
Yavlıq sardım boynuna.
Pek yaraştı yavluğım,
Güzel oldu ulağım.

Alıp kirdim sofağa,
Küzgüğe baqtırmağa.
Körgen edi özini,
Açtı, yumdı közini.

Bilgeni tek : "Me-me-me !"
İstey ğalba emmege.
Yerge yiberdim, ketti,
Anasına o yetti.

Eçki onıñ anası,
Ulaçığım - balası.

AQILLANĖAN QOZUÇIQ

Qoy sürüsi artından
Qalmaq turĖan qozuçiq.
Ah, ne yapsın, aldında
Çıqıp qaldı çoqraqık.

Çoqraqıqqa egilip,
Tiz çökip o suv içti.
Körip suvda özini,
Er bir şeyden vazgeçti.

Suv tübinde qozunu
Başqası dep belledi.
Tutalmayıp özini
Suv içine yiberdi.

Qoy sürüsi uzaqta
Tizilgenler boydan boy.
Ses çıqa o taraftan,
BağırĖan da - ana qoy.

Yahşı ki, çoban ağa
Körip qaldı bu alnı.
Tüşip özi çoqraqqa
Qurtardı zavallını.

Endi ketse, qozuçiq
Rast kelse bir çoqraqıq,
Tiz çökip,soñ suv içer,
Keride qalmaq keçer.

BUZAVÇIQ

Buzavçık sekire,
Mu - mu etip öküre.
Anasını sağına,
Sağinsa şay baqıra.

Buzavçığım dörd ayaq,
Parmaqları taş-tuyaq.
Çapsa çaq-çaq ses çıqa,
Tutaçaq olsañ qaça..

QOYANÇIQ

Tedarikke qoyan tüşken,
Bem-beyaz pamuk kibi.
Baqla, qartoplarını eşken,
Eşilgen havuç tübi.

Meni körüp bu qoyan
Ot içine saqlandı.
Artından, şay qorqqan,
Şu daqqa ayaqlandı.

- Tohta, qaçma qoyançiq,
Dostlaşayıq ekimiz !
Añlamadı ayvançiq,
Başqa başqa tilimiz.

KİRPİ

Tos-tomalaq kirpiçik,
Üsti tolı iyneçik.
İynesi şu qadar çoq,
Birinde de teşik yoq.
İyneleri kyör, tikmey,
Kirpiçik anter kiymey.
Tonçığı bar iyneden,
Qorqmay o içbir şeyden.
İyneleri çoq ötkür,
Saqt ol, qolıña kirer.

KIRPIÇIK

Ey, kirpiçik, kirpiçik,
Üstün tolı iyneçik.
Sat bir iyne alayım,
Anter tikip baqayım.

Sen, Emine, güzel qız,
İstegen iyneñni üz.
Maña iyne sat deme,
Meni satıcı belleme.

ÇİPÇELER

Çipçeler çipildey,
Arpa, kürpe, tüy çöpley.
Ana tavuq pek muqayt,
Dey : “- Tez ol, artıña qayt !
Kelip qalır kök pardoş,
İlip alır o yavaş.”
Çipçeçikler diñleyler,
Yançığından ketmeyler.

TORĞAY

Torğay, torğay,
Çöpley boğday.
Quvsam qaçmay,
Menden qorqmay.
Men suv berem,
Boğday sepem.
Şay ekimiz
Dostlaşamız.
Yavaş yavaş
Añlaşamız.
Yuva yaptım
İldim kökke,
Kökke degil,
Bir terekke.
Torğay, torğay
Baq terekke,
Başın yetsin
Mavı kökke.

BOZTORĞAY

Çöl torğayı, boztorğay,
Senden arüv kim yırlay ?
Yuvañ açığ tarlada,
Yırla temiz avada.

Çöl torğayı, boztorğay,
Boztorğay qayda yırlay ?
Bizde çöl - pek keñ mekân,
Bizim yurt - saña imkân.

İster kökke köteril,
İster aylan, çöl seniñ.
Elbet, saña imkân çoq,
Senden bahtlı quşçıq yoq.

TURNALAR

Tizilişip köklerde
Turnalar ne aytalar ?
Pek sıcaq ölkelerden
Yaznı alıp qaytalar.

Sizlernen men de uçsam,
Kökni bağrımnen quçsam ...
Yoq, men yerde qalayım,
Sizlerni qarşılayım.

Yahşı, küzde ketiñiz,
Martta qayıp keliñiz.
Kök yaraşa uçsañız,
Ses-seda çıqarsañız.

Siz uçsañız "qur-qur"lap,
Biz qalamız qol sallap.
Sevimli kök turnalar,
Sizge oğurlı yollar.

BALQURT

"Vız-vız !" - uça balqurtım,
Bal tolsın dep bal qutım.
Selâm bersem baş sallay,
Çeçeklerden bal toplay.

Soraşmağa vaqtı az,
Şimdi bitip keter yaz.
"Bağışla, dost, aşıqam,
Büyük qoranta baqam."

KÖBELEK

Köbeleçik, köbelek,
Qanatları yipekten.
Üstünde birçok benek,
Sayalmaysın kerçekten.

Rast keldi baar künü,
Güzel güller üstünde.
Suvura aq, al güllü
Alma, armut, vişnede.

Endi tutayım desem,
Aşıqıp uçıp kete.
Tuttım bellep egilsem,
Gülden bir gülge köçe.

BAQA

Suv, salqın yer canları,
Çirkiy, çibin aşları.
Yeşildir kart, yaşları,
Ayaq dört, bir başları.

Suvda güzel yaldaylar,
Baarde pek yırlaylar.
Türküleri "vaq-vaq-vaq",
Nedir bu ? Tüşünip baq.

Bunu tapmaq zor değil,
Suv baqası, sen de bil !

VII - TABİAT ADİSELERİ

DÜNYA TABİAT - IV

TABİAT - OCA

İnsanım degen kişi
Er işni öğrenüvci.
Büyük oca - Tabiat,
Er şeyni öğretici.

Adam, sabır neligin
Örümcekten körgendir.
Meramet ne ekenin
Küneşten öğrengendir.

Yırlamaqni yırcılar
Ögrengendir quşlardan.
Çayretni, çalışmaqni -
Balqurt, qırmısçalardan.

MEN YILDIZNEN TANIŞTIM

Keç köringen yıldızım,
Çıq Ağarmış dağına.
Men bir özüm - yañğızım,
Lafım bar qulağıña.

Senden şunu sorayım :
Ayt, Küneş qayda bata ?
Ya Ay ? Küneş çıqqanda,
O qayda barıp yata ?

Ayt, niçün siz yıldızlar
Tek gece körünesiz ?
Yoqsa kökni qaplağan
Yıldızlı yorğan mısız ?

Dağ artında tanıştığ,
Yıldıznen sır aytlıştığ.
Laf ettik tañ atqance,
Ay yatmağa ketkence.

QAYDAN KELESİŇ ŞAŞIP ?

- Qaydan kelesiň şaşıp ?
- Buzlı dağlar mekânım.
- Qayda ketesiň taşıp ?
- Özen - evim, yer - canım.
- Şaşıp-taşuvdan maqsat ?
- Çöl-qırlarnı suvarmaq.
- Zametiňniň fiyatı ?
- Yaşnay insan hayatı.
- Bu ne ucuz pay biçmek ?
- Hayattır - bu suv demek.
- Toqta, biraz raatlan.
- Toqtasam hayat viran.
- Aq yol, ketseň de qayda,
- Halqıma ketir fayda !

KÜNEŞ - ÖZEN DOSTLUĞI

Küneş saba
Erte tura,
Külümsirey,
Baqıñ ne dey :

- Turğanımnen
Sıcaq berem,
Yarıq tökem,
Açılsın dep çeçekler,
Sozulsın dep terekler.

Özen ne dey ?
O ne istey ?
O suv bere,
O can bere.
Aça çeçek,
Öse terek,
Yeşillene.

Köknen özen dostluğı
Bozulmasın iç.
Yol uzaq, gönül yaqın,
Dostluqtadır küç.

ORMAN SESİ

Gece ve gündüz
İnce bir sesnen
Tav nazik yırlay.

Er bir tüp otı,
Er yapraçığı
Bir-birin aňlay.

Yahşı diñleseñ,
Göñlüñni berseñ,
Muzıka yañray.

Tav, çoqrağından,
Dal, pıtağından,
Bir ses bağışlay.

Balqurtlar körem,
Sızgırıp ayta,
Güllerge qonıp,
Yır derip qayta.

KÜZDE

Tereçikler quvana,
Altın anter kiygende.
Yapraqlar obalana,
Şuvulday qol tiygende.

Küzde kün erte bite,
Turnalar qayıt kete.
Aqşam, saba suvuta,
Küneş keç turıp uyanta.

Küzde yapraq töküle,
Yerge kilim töşele.
Kögerdi kökte topçıq,
Sepeledi yağmurçıq.

QIŞTA

Tıışta qar, boran, ayaz.
Ev içinde sıcaq, yaz.
Gürüldep yana ocaq,
Ocaqdan çıqa sıcaq.

Pencereniñ buzları,
Sanki bir tav ızları.
Çoq yazıq, olar buzdan,
İrip keter birazdan.

Boran toqtar, çıxarmız,
Capta çana tayarmız.
Bu da kışnıñ bir renki,
Balalarınñ hoş zevqı.

QAR

Quş qanatı belleyceñ,
Uçıp tüşken qarlarını.
Boncuq bellep tizeceñ,
Yipke aq mercanlarını.

Bakıp turam qarlarğa,
Cayıla, buzulalar.
Aşıqmay, qır-dağlarğa
Yımşacıq uzanalar.

Örte bağ ve dağlarını,
Örte ev ve yollarını.
Şimdi çıxar balalar,
Yasarlar qar-babalar.

BAAR GÜZELLİĞİ

Baar tez qayıtıp keldi,
Türküçik aytıp keldi.
Quşlar keldi çivildep,
Yağmur yağa sepelep.

Yeşil köget kemire,
Qırda çoban qoyları.
Ne de güzel körüne,
Özen, endek, boyları.

Suv pıtaqdan töküle,
Yapraq suvğa kömüle,
Yuvuna tal, baş taray,
Saçlarından yaş tamlay.

Qoqu bere naneler,
Açqan, küle lâleler.
Bu güzellik qayerden ?
Bu tazelik baarden.

BAAR YAĞMURI

Yağa baar yağmuri,
Tekne-tekne çamuri.
Şay yağmurnı, buluttan,
Bekley edik biz çoqtan.

Yer qazılmay, qurığan,
Topraq seni sağıngan.
Yağ yağmurım, yımşasın,
Toysın yer, pek suvsagan.

Yağ yağmurım, dağlar toysın,
Dereler suvğa tolsın.
Toysın boğday başları,
Cuvulsın yol taşları.

Hoş sefanen keç törge,
Kuvaniç ber er evge.
Artıñdan küneş çıxar,
Islap yerni qurutar.

YAZ KÜNLERİ

Yüzimdeki şoh külkü -
Yaz kuvañçı, yarıq kün.
Men yırlağan bu türkü,
Tatıl aqqında bugün.

Yaz bizlerge bağışlap,
Künni uzatıp tuta.
Yerge kilim nağışlap,
Töşep, dımnı quruta.

Yaz kele küle-küle,
Balalar bunı bile.
Sağlam küç, aqıl topla,
Küzde mektepke kele.

DEÑİZ YAZI

Mavı deñiz yalısında,
Sanki dersin, yipek qum.
Dost-eşlerniñ arasında
Oyin, külkü, tebessüm.

Dalğalar quvalaşa,
Saçratıp suvni kökke.
Balalar quvanışa,
Sarılıp aq köpükke.

Yelkenge yel üfüre,
Gemilernen ete naz.
Bizni mında ketire,
Deñiz çetindeki yaz.

İÇİNDEKİLER

Müellif aqqında.....	7
1. VATANIMIZ - CANIMIZ	9
VATANIM BAR	10
KİÇKENE RESSAM	11
MENİM KÖYİM.....	12
QIRIM ŞEERLERİ.....	13
DEÑİZ YALISI	14
II. YAŞAMAQNI ÖGRENEM	15
MENİM ANAM.....	16
ANAM POŞTACI	17
BİTAMIZ	18
ARQADAŞLARIM	19
BAHŞİŞ.....	21
ANAM DEDİ, AĞLAMA	22
ÜYLELİK	23
ÇOQRAQ SUVI.....	24
EKİSİ DE BALA DA	25
YARDIM ETEM	26
ZÖREÇİK	27
ĞAFARÇIQ	28
AYŞE KETTİ BAZARĞA.....	29
YARDIMCILAR	30
OCAQ.....	31

SAVUTLAR SEDASI	32
ÖTMEK.....	36
MEN TİKİCİM	37
ATIM TALDAN	38
TAL ATIM.....	39
SALINCAQ	40
TOP	41
DOQTOR ÇAĞIRDIM	42
SEYİR.....	43
YILBAŞ	44
AYAZ-BABA.....	45
SUAL VE CEVAP	46
III - MEKTEPKE KETEM	47
BEDEN TERBİYESİ	48
QOQLA-TALEBE.....	49
MEN SAYMAĞA ÖĞRENDİM	50
BALALARNIÑ NİYETİ	51
OLMASA	52
TÂZİRNIÑ TESİRİ	53
ELİFBE KİTABIMIZ	56
SAĞ OLIÑ, OCAPÇEM !	57
OCAMA	58
IV - KEL, YIRLAYIQ EM OYNAYIQ	59
KEL YIRLAYIQ !	60
KEL, OYNAYIQ !	61
ÇALĞI ALETLERİ	62
QAVAL	63
V - ÖSÜMLİKLER, ÇEÇEKLER	65
TEREKLER	66
NARAT	67
VİŞNE TEREĞİ	68

AQBARDAQ	69
MAMATEKE	70
MELEVŞE	71
AQŞAMSEFA	72
NARGÖZ	73
SUSAM.....	74
YERİLĞAN.....	75
KÜNTABAQ	76
BİBER	77
HIYAR	78
MANTAR.....	79
VI - AYVANLAR VE QUŞLAR.....	81
KÖPEK VE TOP	82
AQTABAN.....	83
İŞKİR EÇKİ	85
ULAÇIK	86
AQILLANĞAN QOZUÇIQ	87
BUZAVÇIQ.....	88
QOYANÇIQ	89
KİRPİ	90
KİRPİÇİK.....	91
ÇİPÇELER	92
TORĞAY.....	93
BOZTORĞAY	94
TURNALAR	95
BALQURT	96
KÖBELEK.....	97
BAQA.....	98
VII - TABİAT ADİSELERİ	99
TABİAT - OCA	100
MEN YILDIZNEN TANIŞTIM	101

QAYDAN KELESİÑ ŞAŞIP ?.....	102
KÜNEŞ - ÖZEN DOSTLUĞI.....	103
ORMAN SESİ.....	104
KÜZDE.....	105
QIŞTA.....	106
QAR.....	107
BAAR GÜZELLİĞİ.....	108
BAAR YAĞMURI.....	109
YAZ KÜNLERİ.....	110
DEÑİZ YAZI.....	111

Bala - evniň şeňligi,
Vatanniň kelegegi!

ISBN 975-96488-6-5

9 789759 648862